

DZIAŁACZ POLITYCZNY I SPOŁECZNY Z DROBNINA

Stefan PONIKIEWSKI

Ponikiewscy herbu Trzaska to bardzo stary ród szlachecki, wywodzący się z Mazowsza. W Wielkopolsce pojawili się w II połowie XVII wieku, a w Brylewie w roku 1874. Wtedy to Stanisław Ponikiewski (ojciec Stefana) odkupił tamtejszy majątek od swej siostry Marii, która była wdową po Zdzisławie Szczawińskim (powstańcu z 1863 roku).

Stefan Ponikiewski urodził się 21.06.1881 w Brylewie. Był synem Stanisława i Jadwigi z Rychłowskich. Jako że Brylewo należało w tamtych czasach do parafii świerczyńskiej, ochrzczony został właśnie w tamtejszym kościele. Nauki początkowo pobierał w domu, po czym ukończył w Poznaniu gimnazjum Fryderyka Wilhelma, gdzie w 1901 roku zdał maturę. Po egzaminie dojrzałości, zgodnie z wolą swego ojca, podjął studia z zakresu rolnictwa na uniwersytecie w Berlinie. Nigdy ich jednak nie ukończył, ponieważ w 1902 roku, po śmierci dziadka Walerego Rychłowskiego, musiał pomagać swojemu ojcu w prowadzeniu majątku w Drobninie. Była to dla niego najlepsza okazja, aby w praktyce bardzo dobrze poznać tajniki efektywnego gospodarowania, tym bardziej, że jego ojciec był zwołennikiem stosowania w rolnictwie wszystkich najnowszych (na tamte czasy) zdobyczy nauki. Będąc już właścicielem Drobnina Stefan Ponikiewski zainteresował się działalnością polityczną, wiążąc swoje losy z ugrupowaniami narodowymi. W 1912 roku kandydował na posła polskiego w parlamencie w Berlinie z okręgu Leszno-Wschowa. Mandatu jednak nie uzyskał. Wziął również udział w I wojnie światowej. Walczył w niej jako podchorąży, uczestnicząc między innymi w bitwie pod Verdun. Odznaczony został nawet żelaznym krzyżem zasługi.

Po powrocie z frontu, 6 VIII 1918 roku, ożenił się z Zofią Raszewską herbu Grzymała z Jasienia, córką

Gustawa i Teodory z Moszczyńskich. Ślub odbył się w kościele parafialnym w Oborzyskach. Stefan i Zofia Ponikiewscy mieli troje dzieci: Kazimierza (ur. 6.06.1919, zm. 9.09.1939), Augustyna (urodzonego 6.11.1920) oraz Teresę Jadwigę (ur. 20.10.1922, zm. 26.06.1984). Stefan Ponikiewski po 11 XI 1918 roku bardzo rzadko przebywał w swoim majątku, poświęcając się głównie służbie publicznej. To właśnie wtedy rozwinęła się jego współpraca z Centralnym Towarzystwem Gospodarczym. Zaangażował się także w działalność Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, w której początkowo pełnił funkcję szefa Wydziału Politycznego, a później dyrektora Wydziału Administracyjnego. W 1919 roku wziął udział w wyborach do Sejmu Ustawodawczego z listy Zjednoczonych Stronnictw Narodowych. Mandatu nie uzyskał, został jednak zastępcą posła i w październiku 1920 roku wszedł do sejmu na zwolnione miejsce jako poseł.

W roku 1922, po wygaśnięciu mandatu poselskiego wraca do Drobnina i podejmuje prace, mające na celu wyprowadzenie rodzinnego majątku z zapaści spowodowanej skutkami wojny i utratą rynków zbytu z powodu przyłączenia Wielkopolski do Rzeczypospolitej. W latach 1923-1925 majątek w Drobninie, dzięki uporowi właściciela i ogromnym nakładom finansowym, zaczął wychodzić z kryzysu. Stefan Ponikiewski ulepszał uprawy, stosował środki ochrony roślin, zwiększał zużycie nawozów sztucznych. Podstawa

Wizyta prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w majątku należącym do Stefana Ponikiewskiego. Wizyta ta miała miejsce 23.05.1925 roku.

produkcji w drobnińskim majątku pozostawały zboża, groch, a zwłaszcza buraki cukrowe. Ta jego gospodarcza aktywność przełożyła się na wzrost dochodowości, a co za tym idzie i na zwiększenie możliwości inwestycyjnych. Działalność rolnicza, którą się wtedy zajmował, nie odciągnęła go jednak od spraw państwowych i społecznych. Był nie tylko ich bystrym obserwatorem, lecz także czynnym uczestnikiem. 23.05.1925 roku na jego zaproszenie przybył do dworu w Drobninie ówczesny prezydent Rzeczypospolitej - Stanisław Wojciechowski.

Po zamachu majowym 1926 roku wycofał się z życia politycznego, oddając się wyłącznie pracy zawodowej i społecznej. W latach 1928-1930 był wiceprezosem Kółek Rolniczych Leszno-Zachód; członkiem Zarządu Głównego Wielkopolskiego Towarzystwa Kółek Rolniczych; członkiem Zarządu Wielkopolskiego Związku Ziemiaków; członkiem Zarządu Centralnego Towarzystwa Gospodarczego; członkiem Rady Naczelnej Organizacji Ziemiańskich; członkiem Związku Organizacji Rolniczych w Warszawie; członkiem Zarządu Wielkopolskiej Izby Rolniczej w Poznaniu; członkiem Rady Naczelnej Centrali Rolników; członkiem Rady Naczelnej Vesty; członkiem Rady Naczelnej Cukrowni w Gostyniu; członkiem Towarzystwa Rolno-Przemysłowego w Gostyniu; prezesem Koła Ziemiaków w Lesznie; członkiem kółek rolniczych w Krzemieniewie i Świerczynie. Najwięcej jednak pracy poświęcił Wielkopolskiej Izbie Rolniczej, w której prowadził aż trzy komisje oraz Zarządowi Wielkopolskiego Towarzystwa Kółek Rolniczych, jak również lokalnym kółkom rolniczym. Rozpoczął także współpracę z organizacjami katolickimi, wiążąc się z Akcją Katolicką w Poz-

naniu oraz Radą Społeczną przy Prymasie Polski, księdzu kardynale Augustynie Hlondzie.

Do ważniejszych osiągnięć z lat 1918-1939, które należy zapisać na konto Stefana Ponikiewskiego oraz jego żony Zofii, należały: erygowanie parafii i budowa kościoła w Drobninie, ożywienie życia religijnego przez rozwój stowarzyszeń katolickich, założenie domu sióstr Serafitek, osiedlenie w Krzemieniewie lekarza, utworzenie w tej samej wsi gabinetu dentystycznego oraz poradni dla niemowląt i apteki, jak również punktu rozdawnictwa mleka pasteryzowanego. W Krzemieniewie powstała także z inicjatywy Stefana Ponikiewskiego spółdzielnia mleczarska. Pomagał on również szkołom w Drobninie i Krzemieniewie, wpływając wydatnie na patriotyczne wychowanie młodzieży.

Po wybuchu II wojny światowej Stefan Ponikiewski opuścił Drobnin w obawie przed aresztowaniem przez Niemców. Pod koniec września wrócił jednak do majątku po swojej rodzinie. Dzięki przepustkom, które otrzymał od sołtysa z Krzemieniewa, mógł bez przeszkód wyjechać do Skiermiewic w Generalnym Gubernatorstwie. Zamieszkał u swojego przyjaciela Władysława Strakacza, właściciela majątku w Strobowie.

Stefan Ponikiewski nie doczekał końca wojny. Zmarł 26 stycznia 1941 roku w szpitalu w Warszawie. Pochowany został najpierw w Skiermiewicach, w grobowcu rodziny Bralińskich, a w roku 1946 jego zwłoki zostały przewiezione i złożone w grobowcu rodzinnym w Oporowie.

Na podstawie rozmów z profesorem Augustynem Panikiewskim.

ELŻBIETA I JERZY KOWNACCY

WARTO PAMIĘTAĆ:

31.03.1890 – urodziła się w Jasieniu Zofia z Raszewskich Ponikiewska (żona Stefana, właścicielka majątku w Drobninie).

03.03.1889 – urodził się Kazimierz Zacharczewski (w latach 1946-1966 proboszcz parafii Drobnin).

05.03.1945 – po wyzwoleniu spod niemieckiej okupacji wznowiona została nauka w szkole w Mierzejowie (pierwszym nauczycielem mianowany został Stefan Czernasty).

23.03.1954 – w Belęcinie Nowym założona została spółdzielnia produkcyjna pod nazwą „Przyjaźń”.

22.03.1987 – zmarł Jan Majerczyk, uczestnik wojny obronnej 1939 roku, żołnierz II Korpusu generała Andersa (walczył pod Monte Cassino). Odznaczony: Krzyżem Walecznych, Krzyżem Pamiątkowym Monte Cassino, Gwiazdą Italii, Medalem Wojska.